

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A DEBRECZENI BALOLDALI PART KOZLÖNYE

Megjelen hetenként ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:
Helyben és postán küldve.
Egy évre 10 frt — kr. — Egy évre 2 ft 50 kr.
Fél évre 5. — — — — — Egy évre 10.
Előfizetési pénz a minden közzétételkor.
Fapost. Veszélyes földrajzi a szerkesztőségbe bemenet. Küldendő.
Előfizetési helyben.
T. e. g. d. i. K. Lajos könyvkereskedésében a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivataloknál.

Hirdetési díj:
Országos postai díj 5 kr.
Nagyobb terjedelmű, mint azonos többi helyi hirdetés, alku szerint a legelőször árt.
Bélyegdíj: minden bejelentésért külön 50 kr.
„Nyitólár”-on megjelenés költsége ötszörös sora 12 kr.
Név- vagy bérmentesített hirdetés költsége nem változik tekintetbe. — Ugy szintén kényszerűk sem adhatók vissza.

Anakronizmus.

Nyuljunk a költő lantjának hurjai közé s kiáltunk föl azon eképen: „Mégint panasza, de már mégint panasza. Éa akiről szól, mindig csak pap az!”

Schopper roznói püspök ur a pár év előtti vatikáni ülések után édesálmát kiadtván, főlébredt s egyszer csak az jutott eszébe, hogy ő sem akar alábbibb ember lenni, mint a Símorok. Jelkeltatni a szorongást a publikáló tisztos frekvenciája és kapta magyét, firkantott hevenyében egy úgynevezett „pásztori levelet” az ur szövegének számítható bojtárhoz, oly meghagyással, — hogy az ő felügyelése alatt álló eme szemle bojtárok tereljek egy akolba jámbor gyapjasaikat s akaszszák nyakukba az infallibilitási dogma rozsdás kolompját.

Persze, Schopper püspök ur ezt a pásztori levelet csak úgy suttymban körözöttte, hanem hát — a mire ő nem számított — kitéte vala magát a szeg a székbe, s ennél nem kellett több.

A hívek botránkozva beszéltek az egymásnak, hogy Schopper ő méltóságának anakronizmust követett el, Loyola Ignác korába képzelve magát vissza s a felvilágosult nyáj a nagy méltatlanság érzetével jaldult fel főpástorja ellenében.

Igy történt, hogy e tény elköveteése az országos képviselők körében is szóbeszéd tárgya lett s szeltréte emlegettek a papi szeldegés körülményeit, nemcsak, de Lukó képviselő kíváncsi volt tudni, vajon van-e tudomása a kultuszminiszter urnak e szép história felől, melynek az országos törvény erre vonatkozó passzusa csak íres hangú szerepel, kiáltó szó gyánant a pusztákban.

Trefort miniszter ur a kíváncsiságot azzal a felelettel igyekezett kielégíteni, hogy ő biz egy árva szót sem hallott arról, hogy a roznói püspök ur annyira elhajította volna a székét, hanem ő arról tájékozott, hogy Schopper ur nem annyira a csalhatlansági dogma hirdetését, hanem inkább „csak” azokat a könyveket osztotta ki hívei közt, melyek az új dogmát tartalmazzák, ezt pedig hát — jóllehet, ámbár, de mivel, azonténképen, minthogy és mert... szűz szónak is egy a vége... a kormány nem akadályozhatja, ha ő méltóságának a püspök urnak épen kedve telik benne.

Hízen feleletnek ez úgy ahogy, megjárna egyik-másik körömnön font pró kator szájából, de megvalljuk, a kultuszminiszter urnak így felelve nem va gyunk hajlandók megelégedni — s itt egy cigány-adoma jut önkintelenül eszünkbe, mely szerint a cigány, midőn a favágóit ellopott subával megcsipték, így felelt: „Hát biz én azt hittem, hogy ez olyan vad-gubá.”

Persze, tudni kell, hogy Schopper ur sem épen afele fejlegyára esett ember s midőn a miniszter ur kérdőre vonta, hogy hát voltaképen vallandó be hát: elkövete-e a csalhatlansági dogma kihirdetésének vétékét, nem mondta ki töredelmesen a „mea culpa”-t, nem, az esze ágában sem volt a püspök urnak, hanem csak azt, hogy ő semmiféle infallibilitási dogmát nem hirdetett ki.

TÁRCSA.

SZÜLETÉS ÉS MŰVELTSÉG.

Regény négy kötetben.

Irta Schwartz Mária Zsófia.

Első rész.

— Az igaz, vágott közbe Nathaniel, de bármennyire el volt is nyomva és üldözve Izrael népe, mennyire türelmesen viselte századok óta az elnyomatás igáját, még is sem nem ládadt fel, sem nem bosszulta meg magát. — Ki tudja fiaim mit tettek volna Izrael gyermekei, ha atyáik földének határán közt maradtak volna egybegyűlvé, vajjon. — Nem atyám, szót közbe a kis Elías. — Izrael fiai soha sem tették volna ilyesmit. Ők nem gyilkoltak, ők nem árasztottak volna el mindent vérell. Csak pogányok tehettek ilyesmit. — Mindnyájan csodálkozva tekintettek a gyermekre, ki miután ezeket elmondotta, fejté újra kezébe rejé. — Gyermekek, szót az atya szigorú komoly hangon, elfeledted, hogy atyáink istene minden józan gondolkodó zsidónak kötelessé gévé tette, minden embert, minden nemzetet, melyek az ég és föld teremtményét tisztelik, test-

Valósággal a dolog rettenetesen mulatságos lenne már ez infallibilitási dogma-féle komédiával, ha az annyira botránnyos nem volna, a mennyiben annak ily force-olása mindig szentesített törvényeink lábbal tiprásával jár együtt.

Ideje lenne már, ha elvégre minden oly pásztor, ki nyájának nem lelki idővességére, hanem méltóságára gondol, rögtön megfosztatná rangjától s az azzal egybekapcsolat száros jóvedelmétől, utasítatván arra, hogy: ha a vatikáni irányzatainak végrehajtói akar lenni, keresse jutalmát a Péterfillek székéből, vagy ha egyszer az ország kenyerét eszi, tessék annak törvényeit kellő tiszteletben tartani.

Schopper urnak amaz anakronizmus megjárta volna a sötétség századaiban, de nem a felvilágosult jelen korban, melyben bizony a pater magnifikusnak is meg kell talolni minden szavát, mielőtt ajkán kibocsátaná, élvén olyan furcsa időben immár, hogy az ember fiát többé nem rangja, hanem személye, illetőleg tettei után tisztelik, becseülik.

— Belügyminiszter: Szapary Gyula gr. Kinevezetése iránt a királynak már megterveztett a felterjesztés. A jobboldalon nem a legszívesebben veszik a gr. kinevezetéstét.

— Az országgyűlési baloldali kör vasárnap tárgyalta az igazságszolgáltatás költségvetését. Alkozott tetteik itt elég, csak hogy az eredmény nem látszik. Isten tudja, hová gazdálkodják el?

— A Deakpart is tartott vasárnap délut. országgyűlést. Igen, mert a hogy ők terveznek a körben, úgy végeznek a háztban. Abban állapodtak meg, hogy a zárszámadók átvizsgálása a pénzügyi bizottságnak adassék ki.

— A lengyelek szombaton 23 szavazattal 12 ellen elhatározták Bécsben, hogy a birodalmi tanácsból kitépessék. A lengyel képviselő azt követelték, hogy a Galiciának adott engedelmények emeltesse törvényerőre, meg mielőtt a választási reform tárgyalás alá kerül. Ez nem teljesített, s ez a kilépcs óka.

— Tul a Lajthan jövő pénteken válasszák az új delegátusokat. Nálunk a régiak maradnak. Majd apr. 2-án összeülnek.

— Rómából jelentik, hogy a csak nem régóta fenálló „Frustra” című lap febr. 17-én megszűnt, a midőn is 27 ízkzer közzetott el a komolytól. — No ez a lap már csak azért is hosszabb elre lett volna hívatva, mert... annyiszor részeseitett a kormány kegyelmében.

A debreczeni kereskedelmi és iparkamara véleményes nyilatkozata a sójüvedék eltörlése felett.

De a mely mérvben egyszerű és könnyen körönalozható a törvényhozásnak a részbeni feladata, épen oly nehéz, fáradságos, s tapintatot igénylő és mégis bizonytalan egy ur rendszerek megváltoztatása, annak indoklás, és finansziális következményeinek biztos feltételezése. Ketszeresen nehéz feladat ez főleg ha zánkban és épen jelenleg, midőn államháztartásunk a folytonosan növekedő adósságok és de fűtétek miatt igazán szakszerűtlen van szoritva.

vérkén szeretni? No jó, Elías, beszéd nagy ravágyást lehel és bebonyozta, hogy a népet mely között élz, nem tudod helyesen megítélni. Vigyázz magadra gyermekem, hogy őszereget ne lapozdék lelkedbe, ne hogy azt hidd, miként jobb vagy mint mások. Alázatoság isten előtt ilik Izrael gyermekeinek.

Elías mozdulatlanul maradt, a nélkül, hogy egyetlen jellel észrevetté, miszerint azt, a mit atya mondott, megértette vagy hallotta volna.

Jakab szeméi darabig rajta nyugodtak, akkor magához hívta az ifjút.

— Hallottad mit mondot atyáid? Kérd az öreg komolyan. Megértetted ő szavamat?

— Az ifjú szeméi villámoltak, de midőn atya szelid tekintetével találkozott, megindultan rebegé.

— Igyekszem megértésed megtanulni.

— Akkor meg vagyok elégedve. Te mindig szelid, vidám, engedelmes gyermek voltál, szeretted istent, tisztelt atyádat, és felebarátaid iránt szívés voltál. Maradj mint eddig.

Jakab megcsókolta az ifjú homlokát. És hallgatva tért vissza helyére, hol előbbi helyét elfoglálá. Gondolatban ismételte.

— Maradj mint eddig. Ezután sobajta tette hozzá: Soha, soha sem leszek az a mi eddig voltam.

Mig a kis Elías szomorú gondolatainak adta át magát, folytatták a tanácskozást, melyek az ég és föld teremtményét tisztelik, test-

lehetetlen azon meggyőződésre nem jutni, hogy a só árának kivánt mérvben leszállítása csak azon esetben lesz nagyon is érvekeny áldozatok nélkül elérhető, ha sikerülend az eddig követett rendszert aképen idomítani s oly szerzetel ellátni, mely mellett a konyhasó árak leszállításából származó deficit, a sőtlet egyéb bevétele által fedeztethek.

A feladat ezek szorint tisztán áll: olosó só mindenek felett, még pedig a nemzetgazdasági és államháztartási érdekek összeegyeztetésével.

Nem lehet ez alkalommal feladatunk mind azon javaslatok, indítványok és módosítások bírálat alá vétele, melyek a csd elérésének érdekében tettek, sem pedig az egyes országokban az állami viszonyokhoz képest különféle alakult rendszereknek taglalása. Annnyval inkább mellőzhetőnek tartjuk pedig az alkalommal az egyes rendszerek külön előtűntetését, mivel hasákn közgazdasági viszonyának sajátosság fejlődése és jelen helyzete a sóra nézve más irányú és szelű reformokat igényel, mint a szomszédos államok helyzete. És végre is úgy az elmélet, valamint a gyakorlat terén feltalálható rendszereknek mindegyike azon sarkalatos két elvi kérdés közt mozog, melynek egyike a sójüvedék eltörlésére — másika pedig annak feltartására vonatkozik.

Ha hazánkban a sóárának leállításá — egyed-árúságának eltörlésé a körülmények megengednék, mi sem lenne könnyebb és észszerűbb annak azonnali eltörlésére; de mivel a tényleges viszonyok ezt meg nem engedik, szükséges oly módokról és eszközökről gondoskodni, melyek a rezalégjé keretén belül az imént körönalozott feladat keresztülvitelét a kincstár érdekeinek egészben vagy részbeni megóvásául megengedik.

Hogy a nemzetgazdaságnak valóban jogos követelménye az állami jüvedékek — egyed-árúsági és rezalégjéknak eltörlése — ez két séget nem szenved. De hogy ezen említett helyes elveknek gyakorlati alkalmazása még azon esetben is jogosult követelmény lehetne, ha az több kárt mint hasznot eredményezne — ezt még a legszabadelvűbb öconomista sem állítja.

Mindemellett az osztrák birodalmi tanács kebeléből kiküldött nemzetgazdasági bizottság nevében az 1868 ik évi ülésükben azon javaslat tervezetett elő, hogy a sőtlet mint állami jüvedék és egyed-árúság eltörlésének s a sótelepek és földékek elárusításával a sőtlet az egész birodalomban a szabadversenyre bizassék.

(Folyt. köv.)

Farsangi lapdacsok.

* * Utolsó lapdacsainkat nyújtjuk ez utal az okvetlenül „kedves” olvasóknak a farsangi időnyben.

Ma véget ért a mulatságok időszak. Kevés lapdacsot adhatánk e hosszú farsangban.

De azt hisszük, hogy ezek nélkül is nyeltünk elég — k e s e r ü s e g e t.

Itt a magabizáltság ideje. Az „elődo laányok” sok reményt kötöttek a farsanghoz. Hívék, hogy révpárhoz érnek a szerelem hajóján.

Szeretteikkel való találkozásra ott voltak a bálók.

A kik ezútt érték: boldogok. S a kik csalatkoztak? — Vigasztalhatják magukat azzal, hogy még továbbra is — v i r u l ó r o z s a b i m b ó k maradnak.

Csak az apák szók, kiknek számára nem marad vigasztalás farsang után.

Hízen az üres erszény oly hangosan kiált, hogy a legáradosabb lelket is képes felbreszteni a rídég valóra!

Valóban, némely apának Márius-szível kell bijnia.

Es merenghetnek a selyem és tartánruhák — romjain.

— Megörzöm szavaidat, s gyümölcsözöten azokat szivemben.

— Koszónóm ez igéretet. Hiuni és bizni akarok abban, ha távol leszek és gondolatlan felekeresendők. Most térünk egy másik fontos kérdésre: miután elhatároztam, hogy itt élék és halok, el vagyok határozva, azt egyedül lenni. Szürke hajam, gazdag tapasztaltságom, nélkülözési, hallgatási és elrejtözési tehetségem, — hogy senki sem figyelhet a vén zsidóra — reménylhetlek velem, hogy mindazon veszélytől megmenekedtem, mely titeket érte. Ti ifjak vagytok, s heves véretek van. Azon kívül azon bizonyosság, hogy veszélyen kívül vagytok, nyugodtat teend. Elég az hozzá, hogy itt maradok. Elías még gyermek. Egyikötöknek helyembe kell lépni és őt magához venni. —

— Atyám! kiált Elías, és előhant. Ha elkergetsz magától, én nem akarok élni. Nem, ha nem maradhatok mellettek Franciaországban, akkor a Sajnába ugrom. A gyermekek térdre vetette magát, és kezei feltartván, szenvé-lyes hevességgel kiáltá:

A farsangot ma álarozosbállal végezük be. Ugyan miért adnak ennek ebben a világban „álarozos” nevet? Hisz a többi bálban sem mulatunk a — magunk öltözetében!

Az írók és művészek köre.

Budapest, febr. 23.

A magyar írók és művészek köre” megalkult. Tegnap tartá alakító gyűlést Pest-megye gyűlési üléseben.

Csak röviden adom az eredményt. Előnké egy a g a n g u l a megválasztott nagy lelkesedés közt Saigligeti Ede innepelt színi írónk.

A többi választás azazasatok által ment végbe. Aelnökök: H a t a l a Péter és Telepi Károly.

Titkár: S s a n a Tamás. Pénztárnok: A i g n e r Lajos. Választmányi tagok: Feleki Miklós, gr. Huszár Géza, Miklósy Gyula, dr. Hofmann Pál, Huszár Imre, Rihter János, Dárdai Sándor, Lendvay Márton, Tórs Kálmán, Odry Lehel, dr. Falk Miksa, Berenczi Árpád, Ybl Miklós, Langer Viktor, Id. Ábrányi Kornél, Ligeti Antal, Urvári Lajos, Láng Lajos, Than Mór, Kvassey Ede.

Jövő szombaton ismerkedési estélyt tart a kör a „Hungaria”-ban.

— Róza Sándor a gazember el a segedi várban. Hanem egy beszélgetés Róza Sándor halt meg Szegeden. Ama gazember még mindig számít a király kegyelmére, mint a Napló írja.

Színházi szemle.

(r.) Csütörtökön, febr. 20-án adott: „A parhadj” dráma 5 felv. írta: Ferrari Pál, fordította: Csopregi L.

Midőn a kitértő darab a nemzeti színpadra került, az összes fővárosi sajtó nagy méltánylattal fogadta azt. — Nálunk már másodsor adott ez alkalommal a mondatom, hogy a közönség telve volt magasztalásokkal e mű s annak írójá iránt. Nem akarok ezúttal bőven kiterjeszkedni a „Párbaj” színművi méltatására, mert megjegyzésem csak ismétlési volnának a pesti lapok tizeses bírálatainak, melyeket a közönség már a nélkül is eléggé ismerhet. Jelen esetben csak a drámai rendezés irányában kívánom elisméremet nyilatvanítani azon buzgalomért, melytől koronkett a belbecs és cassisic iranyú művek színrehozatalánál tanúsított. Ily buzgalomnak közönséjüket például „Dellit”, „Közönyt közönyel” és „Romeo s Juliát”, melyek oly kiállítással adatak elő, hogy bármelyik nagy színpadon megállíthatók volna helyükük. És a midőn ily elismerőleg ídvözöljük a drámai rendezéséget, nem mulasztjuk el a Temesvári név szerint is kiemelni, a ki annyi tapintattal, izléssel és mondatom szakavatottsággal sokra rendenzi a drámai művek előadását. Egyébíránt a drámai rendezés mellett a vigjátékok rendezéséről sem feledekeztünk meg, hol Együtt szokott culminálni. És a rendezés pedig a kik ismerik a színpadot, tudni fogják, hogy az nem utolsó feladat, mert szoh népművelés legkiválóbban pedig dramaturgiai tanulmány szükségeltetik. No de ezek előbeszámása után térjünk át a „Párbaj” előadásának fűtésére áttáktetésére; Sirchy grófot Temesvári személyesít gondos felfogással, értelemmel s ritka műveléssel. — ő az ily modern szalonalakok változásánál megeléjo elégtátt szokott tanúsítani. — ez alkalommal is érvényesítette kedvenc hajlamát. Játékában különösen kiemeljük a 2 dik felvonásbeli nagy monológját. — Monteferro grófnőval nagy jelenésé a 4 ik felvonásban; s végjelésének Lukácsné (Monteferro grófnő) — szerepének társalgási részben élénken dialógiátt, — a melybe momentumoknál azonban több bensőséget öhajottunk volna. — Takács Amari Mariót ját-

— Atrám istendene esküszöm, hogy inkább öngyilkos leszek, minthogy atyámnól és Franciaországból elhajlgjam megam vitelni.

Elíasnak e szavaira Jakab szeméi szelid lényben nyugogtak.

— Történjék meg az ur akarata! Az esküt, miután letetted, tiszteltem. Maradhatsz.

Pár héttel ezután Nathaniel nejjével és gyermekeivel elhagyja a... utcazt sötét házat.

Levitian Jakab most egyedül lakott a közös házában fiával, és egy zsidó szolgálóval Zsuzsannával.

Az ifjú Elíashez hasonlólag. Zsuzsanna inkább megakart halni, mint Jakab atya szolgalátát elhagyni.

Az ötödik és hatodik októberi vad kitérés után Páris újra nyugodt lett. Mindenki visszatért napi foglalatosságához.

Az alkotmányozó gyűlés előre alatt, létható volt néha Jakab, hogy a kis Elíasnál kezén a karkartoka sompolygott, és egy rejtett helyről a tanácskozássokra feszült figyelemmel hallgalt. Azt lehetett mondani, hogy a zsidó arckifejezése változott a szerint, a mely jeldet vettek fel a viták. Sajátságos érdekekkel látszott azokat kísérni, melytől egészen uralkodott rajta.

Mihelyt Mirebeban lépett a szószékre, Jakab megragadá Elías karját, és suttogá: (Folyt. következik.)

